

PROGRAM WIELOLETNI IUNG-PIB JAKO WSPARCIE ROZWOJU POLSKIEGO ROLNICTWA

Założenia, cele i kierunki wykorzystania wyników

Stanisław Krasowicz
Wiesław Oleszek
Puławy, 2015

Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa

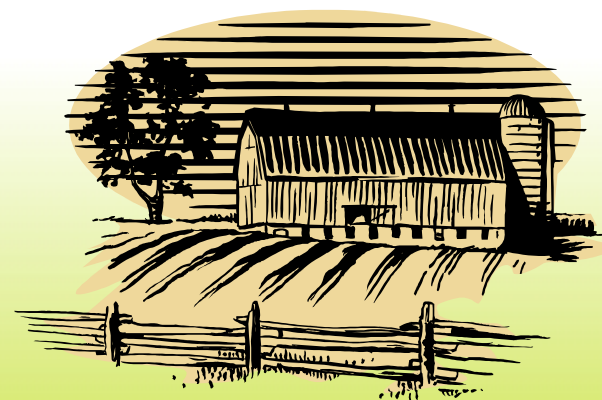
PROGRAM WIELOLETNI

pt. „WSPIERANIE DZIAŁAŃ W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA ROLNICZEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PRODUKCJI ROLNICZEJ W POLSCE”

Wykonawca: IUNG-PIB w Puławach

Dyrektor: prof. dr hab. Wiesław Oleszek

Okres realizacji: 2011-2015

Mechanizm koordynacji programu

1. Za wykonanie poszczególnych zadań w ramach programu są odpowiedzialni ich kierownicy, koordynujący pracę zespołów.
2. Nadzór merytoryczny nad realizacją programu sprawuje zastępca dyrektora Instytutu ds. naukowych.
3. Nadzór nad prawidłowością wydatkowania środków finansowych pochodzących z budżetu pełni główny księgowy Instytutu.

PROGRAM WIELOLETNI IUNG-PIB UWZGLĘDNIA: PRIORYTETY ROZWOJU ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH W POLSCE /wg IUNG-PIB/

- **zrównoważony rozwój**
- **biogospodarka**
- **ograniczanie niekorzystnego wpływu działalności człowieka na środowisko**
- **poprawa konkurencyjności**
- **wzrost innowacyjności**
- **wdrażanie postępu technologicznego**
- **poprawa efektywności transferu wyników badań naukowych do praktyki rolniczej**
- **regionalizacja polityki wsparcia i działalności doradczej.**

Cele programu:

Główny: wspieranie działań w zakresie kształtowania środowiska rolniczego i zrównoważonego rozwoju produkcji rolniczej w Polsce z uwzględnieniem zasad WPR.

Cele szczegółowe:

Budowa systemu informacji o zmianach warunków produkcji w rolnictwie w Polsce

Budowa i rozwój narzędzi analitycznych oraz baz danych umożliwiających ilościową ocenę wpływu rolnictwa na stan środowiska

Przygotowanie zaleceń pozwalających na podwyższenie produkcji rolnej z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i jakości produktów

Podniesienie poziomu wiedzy doradców rolniczych oraz wprowadzenie wyników badań do praktyki

ZAŁOŻENIA

**(wg załącznika do uchwały nr 175/2011 Rady Ministrów
z dnia 6 września 2011 r.)**

- 1) „Program wieloletni będzie służył wspieraniu działań i decyzji ministra właściwego do spraw rolnictwa, jak również innych organów administracji państwowej, w zakresie kształtowania środowiska rolniczego oraz zrównoważonego rozwoju produkcji rolniczej”,
- 2) „Wspieranie działań z zakresu zrównoważonego rozwoju produkcji rolniczej będzie się odbywało przez doradztwo rolnicze”,
- 3) Cele i założenia merytoryczne programu wieloletniego są zgodne z dokumentami strategicznymi,
- 4) Realizacja programu tworzy rzetelne podstawy do właściwego rozeznania potrzeb rozwojowych i poprawy konkurencyjności na wsi i w rolnictwie.

PROGRAM WIELOLETNI SZANSĄ I WYZWANIEM

Program Wieloletni IUNG-PIB to:

- **wspieranie działalności MRiRW**
- **platforma do wielokierunkowej współpracy**
- **możliwość transferu wyników badań do praktyki**
- **wyznacznik kierunków badań i dorobku publikacyjnego**
- **czynnik mobilizujący Pracowników do aktywności i zespołowego działania**
- **możliwość szerokiej promocji IUNG-PIB**
- **dowód służebnej roli nauk rolniczych wobec społeczeństwa**
- **ważne źródło finansowania działalności Instytutu**
- **jeden ze sposobów zwiększania konkurencyjności IUNG-PIB**

Ważniejsze źródła informacji:

- wyniki badań IUNG-PIB i innych instytutów badawczych oraz uczelni;
- dane statystyczne GUS;
- dane i opracowania MRiRW;
- dane OSCHR;
- akty prawne i ekspertyzy;
- dokumenty UE.

Istotne źródło informacji stanowią dane Zintegrowanego Systemu Informacji o Przestrzeni Rolniczej Polski – unikalnego i stale wzbogacanego systemu wielokrotnie wykorzystywanego dla potrzeb MRiRW, np. do wyznaczania ONW.

BADANIA IUNG-PIB A PROGRAM WIELOLETNI

W działalności IUNG-PIB znaczące miejsce zajmują badania w dziedzinie:

- kształtowania środowiska,
- oddziaływania rolnictwa na środowisko przyrodnicze,
- doskonalenia technologii produkcji roślinnej,
- regionalnego zróżnicowania produkcji rolniczej.

Program wieloletni to możliwość wykorzystania w praktyce wyników badań naukowych

REALIZACJA PROGRAMU WIELOLETNIEGO IUNG-PIB

Formy działania:

- warsztaty naukowe/konferencje,
- raporty, publikacje,
- analizy, ekspertyzy,
- konsultacje,
- propozycje wskaźników i kryteriów,
- współpraca z: MRiRW, Ministerstwo Środowiska, ARiMR, ANR, GUS, instytuty badawcze, uczelnie wyższe, samorządy lokalne i regionalne, doradztwo, szkoły rolnicze, samorząd rolniczy.

WSPIERANIE DZIAŁALNOŚCI MRiRW

**Program jest nakierowany na wspieranie decyzji
i działań następujących departamentów MRiRW:**

1. Departament Hodowli i Ochrony Roślin – nadzór merytoryczny;
2. Departament Strategii, Analiz i Rozwoju;
3. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich;
4. Departament Rynków Rolnych;
5. Departament Płatności Bezpośrednich;
6. Departament Gospodarki Ziemią;
7. Departament Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej;
8. Departament Współpracy Międzynarodowej.

STRUKTURA PROGRAMU WIELOLETNIEGO

**Program obejmuje
18 zadań,
pogrupowanych według 4 priorytetów**

**W ramach poszczególnych zadań były wyznaczane cele roczne
i zakres merytoryczny prac.
Ich realizacja była oceniana po zakończeniu danego roku.**

Czy program wieloletni uwzględnia priorytety rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich?

WYKAZ PRIORYTETÓW I ZADAŃ PROGRAMU

Priorytet/zadanie	Temat/kierownik zadania
Priorytet 1	Dostosowywanie rolnictwa do zmian klimatycznych w zakresie ochrony gleb, gospodarki wodnej i pokrycia zapotrzebowania na bioenergię
Zadanie 1.1.	System informacji o wpływie zmian klimatycznych na rolnictwo oraz o metodach adaptacji – dr hab. Jerzy Kozyra
Zadanie 1.2.	Ocena rolniczych i pozarolniczych zagrożeń dla środowiska glebowego oraz opracowanie sposobów usuwania lub ograniczania skutków degradacji gleb na obszarach wiejskich – dr Bożena Smreczak
Zadanie 1.3.	Monitorowanie wpływu rolnictwa na zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych oraz Morza Bałtyckiego – dr Tamara Jadczyzyn
Zadanie 1.4.	Ocena możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii pochodzenia rolniczego oraz ich wpływu na środowisko i bezpieczeństwo żywnościowe Polski – dr Zuzanna Jarosz
Zadanie 1.5.	Ocena możliwości ograniczania emisji dwutlenku węgla z rolnictwa przez jego sekwestrację w glebach – dr Grzegorz Siebielec

Czy program wieloletni uwzględnia priorytety rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich?

WYKAZ PRIORYTETÓW I ZADAŃ PROGRAMU

Priorytet/zadanie	Temat/kierownik zadania
Priorytet 2	Analiza wpływu WPR i innych czynników kształtujących wykorzystanie przestrzeni rolniczej na środowisko
Zadanie 2.1.	Analiza skutków środowiskowych WPR na podstawie zintegrowanego systemu informacji o środowisku rolniczym – mgr Artur Łopatka
Zadanie 2.2.	Analiza możliwości wielofunkcyjnego rozwoju obszarów problemowych rolnictwa, z uwzględnieniem warunków środowiskowych – dr Jan Jadczyszyn
Zadanie 2.3.	Monitorowanie wskaźników żyzności gleb z uwzględnieniem przemian strukturalnych i organizacyjnych w rolnictwie – dr Tamara Jadczyszyn
Zadanie 2.4.	Ocena możliwości zrównoważonego rozwoju rolnictwa na różnych poziomach zarządzania – prof. Adam Harasim
Zadanie 2.5.	Analiza i ocena skutków zmian w produkcji rolniczej w Polsce w ujęciu dynamicznym i regionalnym – dr Jerzy Kopiński
Zadanie 2.6.	Ocena wpływu technik i technologii stosowanych w produkcji roślinnej na środowisko przyrodnicze oraz jakość ziemiopłodów – prof. Mariusz Kucharski

Czy program wieloletni uwzględnia priorytety rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich?

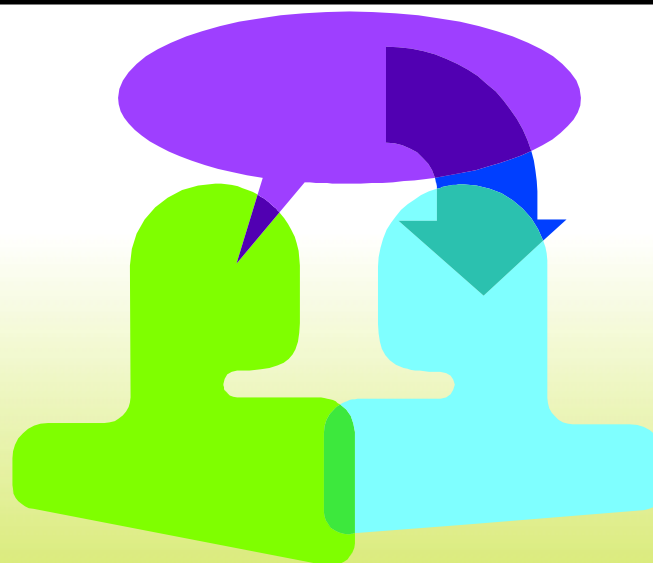
WYKAZ PRIORYTETÓW I ZADAŃ PROGRAMU

Priorytet/zadanie	Temat/kierownik zadania
Priorytet 3	Systemy wspierania działań w zakresie zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwa i jakości żywności
Zadanie 3.1.	System wspierania działań w zakresie gospodarki nawozowej w Polsce – dr Kazimierz Kęsik
Zadanie 3.2.	Ocena kierunków i systemów produkcji rolniczej oraz możliwości ich wdrażania w regionach i gospodarstwach – prof. Jan Kuś
Zadanie 3.3.	Ocena efektywności stosowania różnych elementów technologii w integrowanej produkcji podstawowych ziemiopłodów – prof. Janusz Podleśny
Zadanie 3.4.	Analiza i ocena możliwości kształtowania jakości surowców roślinnych z uwzględnieniem różnych kierunków użytkowania i uwarunkowań regionalnych – dr hab. Jerzy Grabiński
Zadanie 3.5.	Ocena wpływu postępu biologicznego i agrotechnicznego na uprawę chmielu i tytoniu w Polsce – dr Urszula Skomra

Czy program wieloletni uwzględnia priorytety rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich?

WYKAZ PRIORYTETÓW I ZADAŃ PROGRAMU

Priorytet/zadanie	Temat/kierownik zadania
Priorytet 4	Doskonalenie metod upowszechniania wiedzy przez doradztwo rolnicze
Zadanie 4.1.	Doskonalenie informatycznych systemów doradztwa rolniczego wspierających zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich – dr Andrzej Zaliwski
Zadanie 4.2.	Merytoryczne wspieranie doradztwa rolniczego oraz poprawa efektywności przekazywania wyników badań do zastosowania w praktyce – dr Mariusz Zarychta

Program wieloletni to także nowe wyzwania w działalności naukowej IUNG-PIB

- 1) Działania w zakresie adaptacji rolnictwa do zmian klimatu;
- 2) Ocena wpływu rolnictwa na środowisko przyrodnicze i zapobieganie jego degradacji, racjonalne wykorzystanie gleb;
- 3) Ocena skutków produkcyjnych, ekonomicznych i środowiskowych WPR i PROW;
- 4) Promocja i ocena różnych systemów gospodarowania w rolnictwie oraz konserwujących systemów uprawy roli;
- 5) Ocena możliwości produkcji biomasy na cele energetyczne oraz wykorzystanie w tym celu różnych ziemiopłodów;

Program wieloletni to także nowe wyzwania w działalności naukowej IUNG-PIB

- 7) Wspieranie biogospodarki oraz innowacyjności polskiego rolnictwa;
- 8) Ograniczanie zagrożeń dla ludzi, zwierząt i środowiska poprzez eliminację lub zmniejszanie zużycia środków chemicznych;
- 9) Wykorzystanie biotechnologii i wyników badań agrotechnicznych w pracach nad kształtowaniem jakości surowców roślinnych;
- 10) Wykorzystanie technik informatycznych w zarządzaniu i transferze wyników badań do praktyki;
- 11) Rozwój alternatywnych kierunków działalności na obszarach wiejskich;
- 12) Wykorzystanie nowych metod oceny rolnictwa na różnych poziomach zarządzania w tym analizy przestrzennej;
- 13) Modelowanie zmian w produkcji rolniczej i jej oddziaływania

RZD – a program wieloletni IUNG-PIB

RZD IUNG to:

- **współpraca nauki z praktyką**
- **wzory i modele gospodarowania**
- **ważne ogniwo przekazu wyników badań do praktyki**
- **możliwość promocji IUNG-PIB w różnych regionach Polski**
- **partner w realizacji programu wieloletniego**

Efekty realizacji programu wieloletniego IUNG-PIB w latach 2011-2015 można rozpatrywać w kilku obszarach:

I. Ocena aktualnego stanu wiedzy i diagnoza rolnictwa.

II. Ocena skutków WPR.

III. Wspieranie działań MRiRW i praktyki.

IV. Doskonalenie metodyki analizy i oceny.

V. Prognozowanie zmian i wskazywanie ich skutków.

VI. Zalecenia dla doradztwa, praktyki, administracji i samorządów.

VII. Wspieranie działalności dydaktyczno-szkoleniowej.

Wybrane efekty realizacji programu wieloletniego w latach 2011-2015

Lp.	Miernik	2011*	2012	2013	2014	2015 I półrocze	Razem	Plan 2011-2015
1	Liczba publikacji*	48	122	122	122	68	482	550
2	<i>w tym:</i> liczba publikacji z tzw. listy filadelfijskiej	1	2	2	2	1	8	8
3	Liczba konferencji, warsztatów, seminariów	8	18	19	19	9	73	80
4	Liczba ekspertyz	2	14	14	54	8	92	60
5	Liczba zeszytów z serii „Studia i Raporty IUNG-PIB”	1	4	4	6	1	16	20
6	Liczba uczestników	746	1610	1886	2306	1495	8043	3000

* Realizację programu rozpoczęto od dnia 6 września 2011 r.

LICZBA WARSZTATÓW, KONFERENCJI I SEMINARIÓW zrealizowanych w ramach Programu Wieloletniego w latach 2011-2015

Liczba warsztatów	2011*	2012	2013	2014	2015 (stan na 20.10.2015)	Razem
Zorganizowane w IUNG-PIB	6	11	9	12	8	46
Zorganizowane poza IUNG-PIB	2	7	10	7	4	30
Ogółem	8	18	19	19	12	76

* Realizację programu rozpoczęto od dnia 6 września 2011 r.

PROGRAM WIELOLETNI
2013-2015
Październik 2014

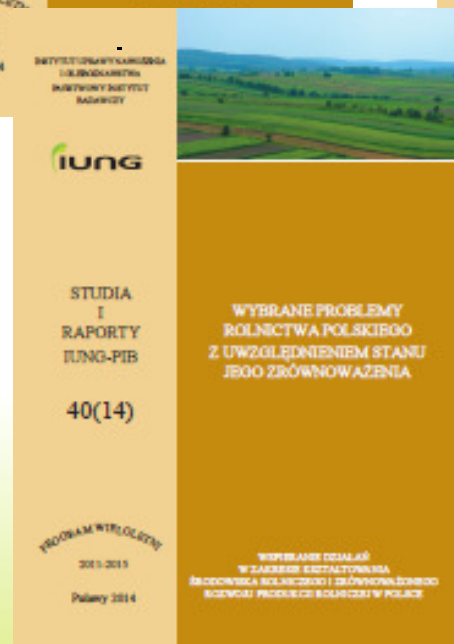
PROGRAM WIELOLETNI
2013-2015
Październik 2014

PROGRAM WIELOLETNI
2013-2015
Październik 2014

PROGRAM WIELOLETNI
2013-2015
Październik 2014

PROGRAM WIELOLETNI
2013-2015
Październik 2014

PROGRAM WIELOLETNI
2013-2015
Październik 2014

Kierunki wykorzystania wyników programu wieloletniego IUNG-PIB w okresie 2011-2015

I. Program wieloletni IUNG-PIB to:

1. Płaszczyzna do współpracy IUNG-PIB z MRiRW, praktyką rolniczą, doradztwem oraz władzami administracyjnymi i samorządowymi (samorządy lokalne i samorząd rolniczy).
2. Możliwość praktycznego wykorzystania wyników badań naukowych.
3. Podstawa do zgłaszania nowych tematów badawczych wynikających z potrzeb praktyki.
4. Popularyzacja działalności IUNG-PIB w kraju i poszczególnych jego regionach.
5. Wyznacznik nowych analiz i zainteresowań pracowników IUNG-PIB oraz jednostek współpracujących.
6. Konieczność szybkiego reagowania na potrzeby MRiRW oraz innych jednostek.
7. Konieczność harmonijnego łączenia działalności naukowo-badawczej z ekspercką.
8. Potrzeba poszukiwania nowych źródeł informacji.

Program wieloletni IUNG-PIB ma wymiar praktyczny i jest płaszczyzną do współpracy nauki z doradztwem i praktyką rolniczą.

Współczesna praktyka rolnicza to:

- efektywne, racjonalne wykorzystanie zasobów;
- konieczność zwiększania konkurencyjności;
- ograniczanie niekorzystnych oddziaływań produkcji rolniczej na środowisko;
- łączenie doświadczenia i umiejętności praktycznych z wynikami badań naukowych;
- realizacja zasad biogospodarki;
- konieczność przewidywania i stałej aktualizacji strategii gospodarowania.

W ŚWIECIE PROGRAMU WIELOLETNIEGO PRAKTYKA ROLNICZA TO:

- 1. Kompleks problemów i decyzji występujących na różnych poziomach zarządzania, odzwierciedlających złożoność powiązań i zależności w rolnictwie i jego otoczeniu;**
- 2. Konieczność poszukiwania rozwiązań i decyzji optymalnych przy danych uwarunkowaniach przyrodniczych, organizacyjnych i ekonomicznych;**
- 3. Konieczność analiz w ujęciu dynamicznym i aktualizacji ocen. Diagnostowanie i modelowanie;**
- 4. Stałe generowanie wyzwań dla nauki na różnych etapach rozwoju rolnictwa;**
- 5. Umiejętność dostrzegania nowych priorytetów rozwoju np. ograniczanie emisji gazów cieplarnianych.**

Program wieloletni uwzględnia istotę, specyfikę i złożoność problemów praktyki rolniczej

Program wieloletni wspierał rozwiązywanie problemów trudnych

- „Rozwój prac naukowych zawsze jest najbardziej produktywny tam, gdzie jest największy nacisk potrzeb, gdzie sytuacja jest najtrudniejsza”

/B. Andreae 1974/

- Na obszarach wiejskich Polski występuje wiele problemów i sytuacji trudnych, o dużym zasięgu i znacznej skali.
- Regionalne zróżnicowanie rolnictwa w Polsce pogłębiło się.

Program wieloletni IUNG-PIB jako płaszczyzna współpracy z samorządami

Wyniki badań i analiz naukowych w ramach programu wieloletniego IUNG-PIB w Puławach mogą wspierać działalność lokalnych władz samorządowych i samorządów rolniczych

**Współpraca nauki z samorządami
to
tradycje i przyszłość**

Kierunki do współpracy z samorządami:

- Ocena możliwości rozwoju zrównoważonego obszarów wiejskich;
- Perspektywy rozwoju różnych systemów gospodarowania (ekologiczny, integrowany, tradycyjny, intensywny - uprzemysłowiony);
- Ocena wpływu różnych kierunków działalności na środowisko przyrodnicze;
- Wskazywanie rozwiązań możliwych do zastosowania na obszarach problemowych rolnictwa OPR;
- Planowanie strategiczne – opiniowanie i konsultacje dotyczące różnych wariantów strategii;
- Przygotowywanie analiz przestrzennych (map) przydatnych do zarządzania jednostkami administracyjnymi;
- Doradztwo organizacyjno-technologiczne w zakresie produkcji rolniczej;
- Analizy chemiczne gleb, roślin, osadów ściekowych;
- Działalność szkoleniowa i wydawnicza.

Rola programu wieloletniego we wspieraniu innowacyjności i konkurencyjności rolnictwa sprowadza się do:

- umiejętności obiektywnej diagnozy stanu aktualnego rolnictwa;
- krytycznej oceny przydatności wyników badań naukowych w praktyce;
- **oferowania nowych technologii produkcji, uwzględniających wymagania jakościowe konsumentów i przetwórców oraz wpływ na środowisko przyrodnicze;**
- dostrzegania barier i czynników ograniczających wdrażanie postępu technologicznego;
- **kompleksowej oceny skutków zastosowania nowych rozwiązań w praktyce;**
- propozycji instrumentów organizacyjno-systemowych, prawnych i finansowych wspierających procesy innowacyjności i zwiększania konkurencyjności.

Program wieloletni to wspieranie procesów kształtowania środowiska przyrodniczego

- dostrzeganie wszystkich funkcji środowiska przyrodniczego (produkcyjna, rekreacyjna, siedliskowa, retencyjna, kulturowa);
- wskazywanie zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i jego poszczególnych funkcji;
- wyznaczanie obszarów wrażliwych, najsilniej narażonych na procesy degradacji środowiska przyrodniczego;
- wprowadzanie instrumentów prawnych, finansowych i organizacyjnych prowadzących do ograniczania lub wyeliminowania zagrożeń;
- wdrażanie koncepcji wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

PROGRAM WIELOLETNI TO WSPIERANIE PROCESÓW KSZTAŁTOWANIA ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA

Trzy podstawowe pojęcia i relacje między nimi

Ochrona środowiska przyrodniczego

Kształtowanie środowiska przyrodniczego

Świadomość ekologiczna społeczeństwa

**W świetle programu wieloletniego
ochrona i kształtowanie środowiska
przyrodniczego to ważne wyzwanie dla
władz samorządowych, na różnych
poziomach zarządzania: kraj, regiony,
powiaty, gminy, sołectwa**

Możliwości i formy działań w zakresie ochrony
i kształtowania środowiska przyrodniczego
są i powinny być zróżnicowane

Program wieloletni to wspieranie gospodarki nawozowej

IUNG-PIB w Puławach:

- wspiera racjonalną gospodarkę nawozową;
- dostrzega zagrożenia związane z niewłaściwym stosowaniem nawozów;
- promuje racjonalne nawożenie;
- tworzy i doskonali systemy doradztwa;
- współpracuje z OSCHR i doradztwem rolniczym;
- łączy szacunek do tradycji z podejmowaniem nowych wyzwań

Nawożenie to:

- **obszar zainteresowań badawczych i analiz IUNG-PIB w ramach działalności statutowej i programu wieloletniego;**
- przedmiot współpracy naukowej z zagranicą;
- czynnik plonotwórczy decydujący o poziomie i jakości plonów;
- miara intensywności produkcji rolniczej;
- **źródło zagrożeń dla środowiska przyrodniczego;**
- element kosztów, kształtujący opłacalność produkcji i dochody rolników;
- **nowe wyzwania dla praktyki generowane przez zasady WPR;**
- płaszczyzna współpracy ze służbami agrochemicznymi i doradztwem rolniczym Polski (na zasadzie sprzężeń zwrotnych).

Racjonalna gospodarka nawozowa rozumiana jest jako świadome gospodarowanie składnikami pokarmowymi w obrębie pola, gospodarstwa, regionu, a także kraju, w celu efektywnego wykorzystania tych składników, dla uzyskania optymalnego poziomu produkcji rolnej, jednak przy zachowaniu walorów środowiska glebowego i wodnego.

Nieracjonalne gospodarowanie składnikami pokarmowymi prowadzi do:

- Obniżenia wyjściowej żyzności gleby, gdy stosujemy zbyt niskie nawożenie
- Nadmierne nawożenie w stosunku do potrzeb uprawianych roślin i w stosunku do zdolności sorpcyjnej gleb powoduje natomiast straty składników mogące wywoływać niekorzystne skutki ekologiczne

Zadania programu wieloletniego powiązane z gospodarką nawozową:

Zadanie 1.3 Monitorowanie wpływu rolnictwa na zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych oraz Morza Bałtyckiego

Zadanie 2.3 Monitorowanie wskaźników żyzności gleb z uwzględnieniem przemian strukturalnych i organizacyjnych w rolnictwie

Zadanie 3.1 System wspierania działań w zakresie gospodarki nawozowej

Zadanie 4.2 *Programy doradcze w zakresie nawożenia*

Kampania „Racjonalna gospodarka nawozami”

Obszary Szczególnie Narażone

na zanieczyszczenia azotami pochodzenia rolniczego obejmują 4,46% powierzchni kraju

Programy działań na OSN

- ✓ Zapoznaj się z obowiązującymi programami działań ograniczającymi odpływ azotu z rolnictwa do wód powierzchniowych i podziemnych
- ✓ Jeśli więcej niż 100 ha powierzchni gospodarstwa znajduje się na OSN opracuj bilans azotu metodą na „powierzchni pola” i plan nawożenia
- ✓ Jeśli prowadzisz produkcję zwierzęcą na dużą skalę lub jesteś nabywcą nawozów naturalnych sprawdź, czy obowiązują Cię wykonanie planu nawożenia
- ✓ Jeśli nie masz obowiązku posiadania planu nawożenia, sprawdź czy planowane nawożenie azotem nie przekracza maksymalnych dawek określonych w programie działań
- ✓ Nawozy naturalnych i organicznych nie stosuj na gruntach ornych po 15 listopada i przed 1 marca
- ✓ Uprawiaj się kandy i w jakich dawkach wolno stosować nawozy na trwałych użytkach zielonych
- ✓ Zabezpiecz odpowiednie warunki do przechowywania nawozów naturalnych przez okres 6 miesięcy
- ✓ Prowadź ewidencję zabiegów agrotechnicznych, szczególnie zabiegów nawożenia, prowadzonych w gospodarstwie
- ✓ Dokumentację zachowaj przez okres 5 lat

Szczegółowe informacje nt. OSN znajdziesz na stronach internetowych www.kzgw.gov.pl

Uwaga!

Niewypełnianie programów działań na OSN może skutkować zmniejszeniem płatności bezpośrednich w wyniku kontroli wymogów wzajemnej zgodności.

Produkcja rolna w harmonii ze środowiskiem

Dobre Praktyki Rolnicze

Szczegółowe informacje znajdziesz na stronach internetowych:

www.minrol.gov.pl, www.iung.pulawy.pl,
www.kschr.gov.pl, www.cdr.gov.pl, www.ksow.gov.pl

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
Informacja tel.: +48 22 623 30 00
Fax: +48 22 623 27 50, 623 27 51

Efektywnie gospodaruj nawozami

STOP

Chroń środowisko naturalne

Pamiętaj!

Nawożenie to nie tylko korzyści ale także zagrożenia

Azot i fosfor to najważniejsze składniki planodźwiczce
Niewykorzystane przez rośliny przenikają do wód
i powodują eutrofizację
Gazowa związki azotu nasilają „efekt cieplarniany”

Racjonalne, zgodne z zasadami dobrej praktyki
rolniczej nawożenie to:

Oszczędność nawozów i mniejsze koszty produkcji
Bezpieczna żywność, czysta woda i zdrowe powietrze

IUNG
Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa

www.minrol.gov.pl

STOSUJ DOBRE PRAKTYKI W NAWOŻENIU

Nawożenie dostosuj do potrzeb roślin i warunków glebowych

- ✓ Poznaj wymagania pokarmowe roślin. Skorzystaj z zaleceń nawozowych dla wybranej rośliny
- ✓ Poznaj odczyn i zasobność gleb w gospodarstwie. Analizę chemiczną gleby wykonuj regularnie co 4-5 lat.

Optymalne zawartości składników pokarmowych w mg/100g gleby

P, K ₂ O	K ₂ O	Mg
15-17	10-17	3-7

- ✓ Stosuj nawożenie wszystkimi niezbędnymi składnikami pokarmowymi, w odpowiednich proporcjach
- ✓ Pamiętaj o konieczności wapnowania gleb kwaźnych. Wapnowanie to żywna gleba i lepsze plony.

Odczyn gleb (pH), poniżej którego niezbędne jest wapnowanie

Bardzo lekka	Lekka	Średnia	Ciepła
4,5	5,0	5,5	5,6

- ✓ Zachowaj zrównoważone saldo składników pokarmowych. Nadwyżka bilansowa składników to większe koszty nawożenia i rozpraszanie składników do środowiska
- ✓ Nie przekraczaj dawki 170 kg N/ha w nawozach naturalnych (obornik, gnojowica, gnojówka) razennie

Nawóz	N	P, K ₂ O	K ₂ O
Obornik	5	3	5-6
Gnojowica	3-4	2-3	3-4
Gnojówka	3-5	-	4-5

- ✓ Znajdź dawki nawozów mineralnych jeśli stosujesz obornik lub gnojówkę

10 kg N z obornika zastępuje działanie 3 kg N z nawozów mineralnych
10 kg N z gnojowicy lub gnojówki = 5-7 kg N z nawozów mineralnych

Stosuj nawozy we właściwym czasie i miejscu

- ✓ Mineralne nawozy azotowe stosuj krótko przed siewem i we wczesnych fazach rozwojowych roślin
- ✓ Całkowitą dawkę azotu podziel na 2-3 części i zastosuj w terminach optymalnych dla gatunków roślin
- ✓ Obornik stosuj pod rośliny o długim okresie wegetacji (buraki, ziemniaki, pszena, kukurydza etc.)
- ✓ Nie stosuj nawozów na glebach zalanych wodą, zamrażających lub pokrytych śniegiem

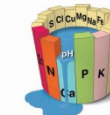
Nawozów naturalnych nie stosuj po 30 listopada i przed 1 marca

- ✓ Gnojowicę i gnojówkę nie stosuj na polach bez okrywy roślinnej, pokoszonych na stokach o nachyleniu większym niż 10%
- ✓ Nie stosuj obornika i gnojowicy w odległości mniejszej niż 5 m od jezior i zbiorników o powierzchni do 50 ha, cieków wodnych, rowów i kanałów
- ✓ Nie stosuj gnojowicy w odległości mniejszej niż 10 m od jezior i zbiorników o powierzchni do 50 ha, cieków wodnych, rowów i kanałów

- ✓ Nie stosuj żadnych nawozów w odległości mniejszej niż 20 m od jezior i zbiorników o powierzchni powyżej 50 ha, ujęć wody i morskiego pnia nadbrzeżnego

Przestrzegaj przepisów i zaleceń

- ✓ Stosuj tylko nawozy WE lub nawozy dopuszczone do obrotu przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz nawozy naturalne
- ✓ Nawozy naturalne stosuj do gleby lub wymieszaj z glebą w najwcześniejszym możliwym terminie, ale nie później niż 24 h po zastosowaniu
- ✓ Gnojowicę i gnojówkę magazynuj w szczelnych i zamkniętych zbiornikach
- ✓ Obornik przechowuj na płycie gnojowej
- ✓ Przed zastosowaniem nawozu zapoznaj się z zaleceniami producenta odnośnie jego stosowania
- ✓ Pamiętaj, że uprawa międzyplodów jest najlepszą metodą zabezpieczenia azotu glebowego przed wymywaniem
- ✓ Skorzystaj z usług doradcy rolniczego, który pomoże Ci w opracowaniu planu nawożenia dla Twojego gospodarstwa
- ✓ Wykorzystaj program komputerowy (NowSold) lub kalkulatory internetowe do samodzielnego przygotowania planu nawożenia w gospodarstwie

Program wieloletni to wspieranie konkurencyjności polskiego rolnictwo

Konkurencyjność w rolnictwie to dążenie do obniżania kosztów produkcji, wspieranie decyzji rachunkiem ekonomicznym.

Podstawowe sposoby obniżania kosztów produkcji to:

1. Zwiększanie efektywności wykorzystania potencjału produkcyjnego przez:

- postęp techniczny, technologiczny i biologiczny;
- zmiany relacji czynników produkcji;
- poprawę relacji kapitału do pracy i ziemi, które w polskim rolnictwie są zdecydowanie niekorzystne w porównaniu do większości krajów UE.

2. Rejonizacja produkcji – ograniczanie ryzyka, lepsze wykorzystanie potencjału.

Program wieloletni jako wsparcie zrównoważonego rozwoju

- Opracowanie zbioru kryteriów i wskaźników służących do oceny zrównoważonego rozwoju na różnych poziomach zarządzania.
- Ocena stopnia zrównoważenia rolnictwa w kraju, regionach, gminach, gospodarstwach.
- Wskazywanie działań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi, dostosowanych do specyfiki regionów i grup gospodarstw o różnej intensywności i kierunkach produkcji.

PROGRAM WIELOLETNI TO WSPIERANIE DORADZTWA I ROZWOJU REGIONALNEGO

Ważniejsze kierunki działań doradczych w wyodrębnionych grupach województw

Grupa	Województwa	Kierunki
I	dolnośląskie, opolskie	ograniczanie degradacji gleb związanej z niską obsadą zwierząt, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, wspieranie rolnictwa na obszarach górskich i ONW.
II	lubelskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie	wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, wsparcie dla obszarów górskich, agroturystyka, rolnictwo ekologiczne, poprawa jakości produkcji, wspieranie przetwórstwa.
III	kujawsko-pomorskie, wielkopolskie	ograniczanie zagrożeń dla środowiska przyrodniczego związanych z intensywną produkcją rolniczą.
IV	lubuskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie,	wspieranie gospodarstw specjalistycznych np. zbożowych, ograniczanie niekorzystnych skutków dużej koncentracji zbóż w zasiewach.
V	łódzkie, mazowieckie, podlaskie	zwiększanie konkurencyjności, wspieranie uwarunkowanej przyrodniczo, uzasadnionej ekonomicznie intensyfikacji rolnictwa, ochrona bioróżnorodności.

WNIOSKI

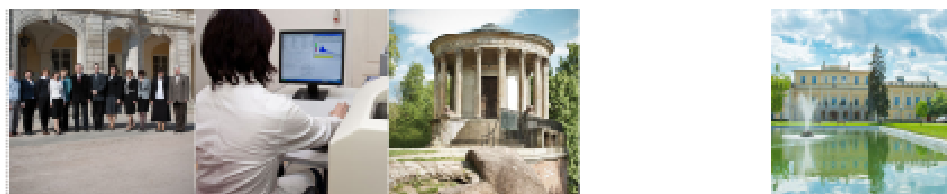
1. W programie wieloletnim IUNG-PIB znalazły odzwierciedlenie główne priorytety rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce, ukształtowane przez WPR.
2. Wyniki realizacji programu wieloletniego tworzą przesłanki do analizy i obiektywnej, wielopłaszczyznowej oceny polskiego rolnictwa.
3. Wskazane w ramach programu wieloletniego kierunki działań w zakresie kształtowania środowiska rolniczego i zrównoważonego rozwoju mogą stanowić wsparcie dla decyzji MRiRW, władz administracyjnych i samorządowych, doradztwa i praktyki rolniczej.
4. Wspieranie działań w zakresie kształtowania środowiska rolniczego i zrównoważonego rozwoju produkcji rolniczej w Polsce wymaga prowadzenia analiz i ocen w dłuższych okresach z uwzględnieniem możliwości zmian w regionach i grupach gospodarstw.
5. Większość zadań programu wieloletniego z uwagi na ich zakres merytoryczny, znaczenie praktyczne oraz konieczność oceny w ujęciu dynamicznym powinna być kontynuowana.

PROGRAM WIELOLETNI IUNG-PIB JAKO WSPARCIE ROZWOJU POLSKIEGO ROLNICTWA

Założenia, cele i kierunki wykorzystania wyników

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

Stanisław Krasowicz
Wiesław Oleszek
Puławy, 2015

Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa